

CONTABILITATEA ȘI SOCIETATEA CUNOAȘTERII

dr.Mihail DIMITRIU*

Rezumat

Atunci când utilizăm datele primare în prelucrare nu putem vorbi de o creștere a calității informației contabile (dacă sunt respectate principiile de bază ale contabilității), valențele informaționale rămânând constante, dar se poate vorbi de o mai bună utilizare a acestora în sistem. Din acest considerente, sunt necesare eforturi permanente pentru perfecționarea suportului teoretic și practic utilizat în evidența contabilă („soft” și „hard”), adaptarea corectă a acestora la condițiile și necesitățile impuse la nivel microeconomic. În acest sens, propunem un model posibil de integrare a informației contabile în sistemul informațional actual la nivel microeconomic.

Abstract

In the use of complex data we can't speak about an increase of informational quality for accounting (if the basic principles are respected, the valence of information remain the same), but it's a better utilization in the entire informational system. For reaching this major purpose in the context of using the calculate technique, is necessary a joint purpose of the theoreticians and the specialists in practice for a perfection of the accountant theory, the correct adaptation of these at the conditions and needs impose at a microeconomic level. In this purpose, we propose a possible model of integration of accountant information as a part of the present informational system at a microeconomic level.

Cuvinte cheie: contabilitate, cont, model, sistem informatic, sistem informațional, societatea cunoașterii

Cod JELClassification: C81, C89, M41, M49

1. Aspecte generale ale sistemului contabil

Societatea cunoașterii implică definirea într-un cadru nou a conceptului de întreprindere, rolul și locul acesteia în economie. Legat de aceasta sistemul informațional va căpăta un conținut și o sferă de cuprindere diferită de starea actuală. Noile revoluții produse în tehnica de calcul și Internet au spart bariere geografice, economice, filozofice, au apropiat indivizi și agenți economici, au schimbat esența conceptului de globalizare. În acest efort general de schimbare, sistemul informațional economic are un rol tot mai important.

În plan microeconomic, în cadrul sistemului informațional economic, majoritatea covârșitoare a informațiilor sunt colectate, prelucrate și vehiculate pe suporturi purtători de informații și care formează ceea ce denumim în mod obișnuit sistemul de evidență al întreprinderii, sistem divizat în trei componente, și anume: sistemul de evidență tehnico-operativă, sistemul de evidență contabil și sistemul statistic.

Contabilitatea este, în general, prezentată ca un instrument de măsură a rezultatului, mijloc de apreciere a situație patrimoniale și, în consecință, instrument de gestiune și de calcul economic. Contabilitatea deține astfel și poate fi, în același timp, o funcție a unității

* Cercetător științific gradul II, Centrul de Cercetări Financiare și Monetare – Victor Slăvescu, București, România

patrimoniale, deoarece vizează acreditarea ideii unei „bune gestiuni” din partea conducerii.

Abordarea finalităților contabilității constă în examinarea rolului său în funcție de efecte, rezultate sau consecințe. În acest context, în întreaga lume se recunoaște că evoluția contemporană a accentuat finalitatea socială a contabilității, deoarece rezultatele și situația patrimonială unității interesează un ansamblu vast de entități, fiecare dintre ei prezentând exigențe diferite.

Conducerea întreprinderii consideră contabilitatea ca instrument de gestiune, acționarii vor să cunoască dacă își pot menține încrederea în plasamentele lor, băncile vor să aprecieze rentabilitatea întreprinderii și riscurile posibile în cazul menținerii și dezvoltării acestora, statul dorește să cunoască suma impozitelor și taxelor pe care unitatea le datorează; creditorii, vor să știe dacă solvabilitatea pe termen scurt a unei unități permite continuarea fără riscuri a livrărilor lor. Pentru a fi valorificate corespunzător, informațiile rezultate din contabilitate trebuie să aibă următoarele caracteristici:

a. Fiabilitatea informației care presupune existența unui ansamblu de norme preexistente și definite sub formă de reglementări sau instrucțiuni general acceptate. Fiabilitatea informației contabile dă posibilitatea comparabilității, element esențial în luarea deciziilor de către utilizatorii externi, comparabilitatea referindu-se la nivelul aceleași întreprinderi între două date diferite (în timp) sau la aceeași dată, între întreprinderi diferite (în spațiu). Comparabilitatea în timp este asigurată dacă întreprinderea utilizează aceleași forme de prezentare și aceleași metode de evaluare. Comparabilitatea în spațiu este asigurată în principiu dacă întreprinderile utilizează metode și reguli comune chiar și în cazul unor eventuale derogări sau particularități.

b. Calitatea informației este o altă caracteristică a unei informații, care trebuie să răspundă înainte de toate scopurilor interne și externe ale întreprinderii și care implică rapiditate de informare, indispensabilă luării unei decizii. Un alt aspect al calității îl reprezintă cuantificarea informației, aspect impus de necesitatea transcrierii acesteia sub o formă care să permită însumarea și compararea, utilizând pentru aceasta moneda. Verificabilitatea este calitatea informației de a permite profesioniștilor controlul conținutului informațiilor, tehnicilor, procedurilor în raport cu anumite obiective impuse. Ea trebuie să răspundă în primul rând regulilor și principiilor evocate în materie de înregistrări, clasificări, evaluări și procedurilor de elaborare și conservare a acestor informații. În fine, un alt aspect al calității îl reprezintă obiectivitatea, care presupune imparțialitatea în ținerea conturilor și prezentarea lor, precum și utilizarea metodelor, eliminând pe cât posibil marjele de apreciere personală.

Cu toate avantajele pe care le prezintă contabilitatea, se poate aprecia că nu este adaptată pentru a răspunde noilor nevoi de informații născute din complexitatea structurilor economice și juridice contemporane. Ea este destinată descrierii trecutului, chiar dacă, în evaluarea anumitor valori, se ține cont de perspectivele întreprinderii pe termen scurt și mediu (deprecieri de stocuri, amortizare degresivă etc.). Apoi, are ca scop tratarea operațiilor trecute în vederea determinării unui rezultat fără a se analiza modul și condițiile în care a fost obținut. Altfel spus, anumite caracteristici esențiale ale activității nu intră în sfera de preocupare al contabilității. Ea nu clarifică natura și calitatea produselor, eficiența comercială, performanțele tehnice ale capacităților de producție, productivitatea muncii etc. Aceste tipuri de cunoștințe necesită date fizice pe care contabilitatea le ignoră total. Pentru toate aceste motivații, contabilitatea rămâne o bază, desigur indispensabilă, dar limitată ca instrument de gestiune, atât în spațiu, cât și în timp.

Toate proiectele viitoare, toate previziunile necesită o analiză a trecutului, pe care contabilitatea o va permite, dar niciodată nu va putea atenționa asupra a ceea ce se

poate face. Acest aspect explică necesitatea cercetării și dezvoltării unor instrumente complementare, cum ar fi statistica, econometria etc.

În raport cu tipul zonelor tradiționale de influență (fiscal sau a piețelor de capitaluri), pe plan mondial s-au conturat două categorii de sisteme contabile:

- sistemul contabil conectat la fiscalitate caracterizat prin faptul că, pentru obținerea informațiilor contabile, se au în vedere reglementările în materie de fiscalitate și, prin urmare, regulile contabile din textele de lege și din reglementările la nivel național sunt mai greu de modificat. Un rol de bază îl are administrația financiară din fiecare țară, în calitate de utilizator al informației contabile, deoarece fiscalitatea și-a consolidat rolul central și fixează „regulile de joc”. Această zonă de influență fiscală este puternic dominată de sistemul germano-francez prin codul de comerț și prin planul general de conturi;

- sistemul contabil deconectat de fiscalitate caracterizat prin faptul că informația contabilă se obține fără a ține seama de reglementările fiscale, textele legislative de contabilitate reținând în mod tradițional principiile contabilității generale. Administrația financiară are un rol limitat asupra practicii contabile, fără să intervină în conturile publicate și în conturile investitorilor. Această zonă de influență este dominată de sistemul contabil olandez și cel anglo-saxon.

Întreprinderea din zilele noastre are forme multiple de organizare și cunoaște frecvente distorsiuni între unitatea economică și entitatea juridică la care se referă cadrul general al sistemului contabil. Apar astfel noi orizonturi ale sistemului contabil care vizează: aprecierea capacității beneficiare a întreprinderii; controlul intern al conturilor; reflectarea relațiilor întreprinderii cu mediul ei social și economic; difuzarea elementelor previzionale; extinderea contabilității în afara întreprinderii, servind unor grupuri de interese diverse.

2.Delimitări privind domeniul cercetat

În sens larg, un sistem contabil prelucrează date relative la toate activitățile pentru care conducerea dispune de informații numerice, „validate” de documentele justificative și exprimate în etalonul bănesc, care trebuie să servească planificării, controlului și prezervării situației financiare și rezultatelor exploatarei.

Există probabilitatea ca o unitate care nu-și contabilizează corespunzător operațiile, să se confrunte cu fenomene de „sărăcire informațională” și, prin aceasta, să-și irosească o parte din resursele disponibile. Majoritatea unităților economice și-au organizat un sistem contabil satisfăcător. Totuși, lipsa de eficacitate a anumitor întreprinderi poate să fie atribuită și deficiențelor în procedeele contabile utilizate.

Contabilitatea este un subsistem de informare care permite să se identifice (să se sesizeze), să se măsoare, să se clasifice, să se înregistreze operațiile și alte fapte ale întreprinderii, după care să se furnizeze în urma unor prelucrări specifice informații susceptibile să satisfacă necesitățile diferitelor categorii de utilizatori. Spre deosebire de alte subsisteme de informare, contabilitatea se situează în aval de toate funcțiile întreprinderii (producție, distribuție, finanțare, investiții etc.), sub incidența ei intrând doar faptele care pot să fie exprimate în termeni monetari. Locul privilegiat pe care subsistemul contabil îl ocupă în cadrul sistemului de informare a conducerii întreprinderii este dat tocmai de posibilitatea de agregare pe care le oferă etalonul monetar. În acest fel, contabilitatea reușește să omogenizeze o multitudine de fapte disparate cu care se confruntă întreprinderea și să furnizeze reprezentări unificate ale fenomenelor observate.

Prin înregistrarea cronologică și sistematică a operațiilor (tranzacțiilor externe), contabilitatea constituie o bancă de date pe baza căreia sunt elaborate, periodic, documentele de sinteză.

Ca orice bancă de date, perceperea realului este bazată pe un sistem conceptual. Altfel spus, întregul sistem contabil se fundamentează pe un ansamblu de obiective, postulate, principii, reguli și norme. Postulatul unității monetare permite agregarea unui număr mare de fapte, de natură diversă și o evaluare globală a performanțelor întreprinderii.* Totodată, însă, câmpul de observare al contabilității este limitat deoarece sunt excluse laturile calitative, umane sau de mediu ale faptelor înregistrate.

În contabilitatea se poate vorbi de o exigență de obiectivitate. Nu este vorba de o obiectivitate în sensul de „reprezentare exactă a lumii reale”, ci de o obiectivitate tehnică, adică o aplicare corectă a regulilor în cadrul diferitelor principii contabile. În sistemul contabil, ca în orice sistem de informare, adevărul se bazează pe buna credință (sinceritatea) în mod sistematic controlată de auditori, la cererea mai mult sau mai puțin expresă a utilizatorilor.

3. Contabilitatea în cadrul sistemului informațional integrat

Evidența contabilă reprezintă o componentă importantă în sistemul informațional al agentului economic. Prin maniera sa de prelucrare a datelor, contabilitatea oferă informații exacte privind existența și mișcarea elementelor patrimoniale, prezentând, sub formă sintetică, rezultatele activității desfășurate.

Suportul puterii de informare al contabilității este dat de cuprinderea în prelucrare a tuturor operațiilor economico-financiare ce au loc în unitatea patrimonială.

Se poate aprecia că forța de informare de care dispune contabilitatea, datorită prelucrării unui volum imens de date, a concepției și a logicii de înregistrare, face din aceasta o componentă de bază ce contribuie la desfășurarea în condiții optime a activității agentului economic.

Cu toate acestea, nu întotdeauna sunt valorificate valențele de informare ale contabilității și aceasta în primul rând datorită volumului de muncă necesar. În contextul prelucrării manuale, multe dintre valențele de informare ale contabilității rămân nevalorificate din cauza faptului că întârzierile în prelucrarea unui volum mare de date face ca informațiile obținute să depășească termenul optim, astfel că eficiența lor este mică sau fără valoare decizională. Progresele remarcabile pe linia construcției și programării calculatoarelor electronice apar ca o soluție valoroasă în preocuparea valorificării, în toată complexitatea lor, a valențelor de informare ale contabilității.

În prezent în țara noastră, asistăm la schimbări importante atât în ceea ce privește contabilitatea, cât și informatica. Trecerea la noul sistem contabil ce răspunde cerințelor economiei de piață, necesității armonizării contabilității pe plan mondial, reprezintă direcția majoră ce a vizat și vizează perfecționarea contabilității. În pus, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește utilizarea tehnicii de calcul pentru prelucrarea datelor. Lucrul în rețele de calculatoare, simplificarea activității de programare, apelarea la sistemele de gestiune a bazelor de date, asigurarea unui dialog firesc cu utilizatorul, sporirea puterii de validare a datelor, utilizarea sistemelor expert sunt doar câteva dintre aspectele ce caracterizează progresele în ceea ce privește tehnica de calcul. Și aici se poate adăuga faptul că, prin modul de oferire a produselor informatice (dialog „prietenos”), prin cursurile apărute la un nivel accesibil de înțelegere, a sporit interesul pentru informatică, nu numai din partea celor ce se ocupă direct, ci și din partea utilizatorilor.

Din cele relatate se poate aprecia că sunt create condițiile de apelare în mai mare măsură la tehnica de calcul în prelucrarea datelor contabile, cu implicații favorabile în bunul mers al activității unităților economice.

* Nicolae Feleaș și Ion Ionașcu, *Tratat de contabilitate financiară*, Editura Economică, București, 1998, vol.1

În situația în care sunt create condițiile pentru o mai bună utilizare a tehnicii moderne de calcul în contabilitate, apare ca firească întrebarea: care sunt aspectele esențiale de care să se țină seama în viitor pentru o integrare mai bună a contabilității la economia cunoașterii?

În primul rând trebuie să se considere contabilitatea ca o sursă puternică de informare, și nu ca o modalitate de a prelucra date în scopul urmăririi existenței și mișcării elementelor patrimoniale, având în vedere întocmirea lucrărilor de sinteză și cerința de a răspunde necesităților de control.

De asemenea trebuie să se țină seamă de faptul că contabilitatea ocupă un loc important în cadrul informațional al unității, însă ea nu trebuie văzută ca un scop în sine, ci ca o componentă majoră în asigurarea bunului mers al agentului economic. Prin valorificarea complexă a datelor contabilității se poate contribui la o desfășurare optimă a activității de producție, de desfacere, la asigurarea unei concordanțe între mărfurile oferite și cerințele pieței; la asigurarea unei utilizări eficiente a capacităților de producție și a forței de muncă etc. Altfel spus, valorificarea complexă a datelor contabilității contribuie substanțial la fundamentarea deciziilor de conducere în scopul asigurării unei activități eficiente.

Din cele relatate s-a desprins ideea că prin contabilitate se asigură o bază puternică de informare datorită faptului că prin specificul ei preia la intrare toate operațiunile economico-financiare ce au avut loc într-o unitate economică.

După părerea noastră, în preocuparea de utilizare complexă a datelor contabilității, *nu se poate vorbi de o creștere a valențelor de informare ale contabilității* (dacă sunt respectate principiile de bază ale contabilității, valențele de informare ale contabilității rămân aceleași) *ci de o valorificare mai bună a acestor valențe informaționale.*

Pentru a atinge acest țel major de a se remarca mai bine valențele de informare ale contabilității în contextul utilizării tehnicii de calcul actuale, este necesar a se avea în vedere mai multe aspecte, dintre care enumerăm: codificarea optimă a datelor care să asigure o prelucrare complexă a acestora în concordanță cu cerințele de informare; dotarea cu tehnică de calcul care să permită prelucrarea datelor de la sursă, prelucrarea multilaterală a acestora și oferirea informațiilor direct celor interesați, în cadrul unui dialog accesibil; asigurarea unui sistem de arhivare a datelor pentru a constitui permanent baza de comparație în scopul depistării unor tendințe în desfășurarea activității; adâncirea evidenței analitice, pe considerentul că volumul mare de prelucrare este compensat de viteza sporită de prelucrare electronică a datelor; întocmirea „la cerere”, în scopul informării interne, a unor lucrări care prin tradiție se întocmeau și se întocmesc numai la anumite perioade (semestrial, anual); cuprinderea în produsele informatice a unor programe puternice de validare a datelor pentru a da garanția exactității informațiilor oferite la un moment dat; cuprinderea în programele de prelucrare a unor rutine care să asigure un număr însemnat de calcule de analiză a eficienței economice și, în funcție de cerințe să fie apelate; existența permanentă a preocupării pentru o prelucrare în timp real, servind astfel pentru luarea unor decizii mai bune.

Posibilitatea de prelucrare complexă a datelor, în conexiunea lor firească, după părerea noastră, nu deranjează cu nimic ideea organizării contabilității în dublu circuit: contabilitatea financiară și contabilitate internă de gestiune. Organizarea contabilității în dublu circuit reprezintă un punct de sprijin în definirea variantelor de prelucrare și respectiv în asigurarea criteriilor de grupare a datelor supuse prelucrării. Această concepție de organizare a contabilității în două circuite nu este de natură a le distanța, ci a răspunde anumitor cerințe de informare atât în interiorul unității, cât și în afara ei.

Pentru ca informațiile oferite de contabilitate să-și atingă scopul, și anume să permită redarea unei imagini fidele a patrimoniului, a situației financiare, a rezultatelor unității economice, și, în același timp, să ofere operativ informații care să contribuie la asigurarea

unei activități eficiente, este necesar ca informarea să fie asigurată în timp real, lucru posibil în condițiile utilizării tehnicii de calcul actuale. Acest aspect al informării în timp real este urmărit mai mult de disciplinele tehnice și uneori este apelat și în vorbirea curentă, sub înțelesul de informare imediată, în secunde sau fracțiuni de secunde.

Informarea în timp real credem că trebuie tratată și în cadrul disciplinelor economice, inclusiv în contabilitate. Contabilitatea în timp real înseamnă informarea în acea perioadă care să permită cunoașterea realității în timp optim pentru luarea deciziilor adecvate.

În cazul prelucrării manuale a datelor, oferirea de informații în timp real nu întotdeauna poate fi îndeplinită. În acest fel se poate explica întârzierile în întocmirea unor lucrări și în special în domeniul evidenței analitice, cu implicații de rigoare privind urmărirea bunei gospodării a patrimoniului unității.

Trebuie însă remarcat că neîndeplinirea concretă de către contabilitate a unor cerințe de informare nu se regăsește în concepția ei ca sistem, în logica înregistrărilor contabile, ci în imposibilitatea atingerii tuturor valențelor de care ea dispune din cauza volumului de muncă și deci imposibilitatea ca în anumite situații să asigure informarea în timp real. În acest context trebuie subliniat că prin folosirea tehnicii de calcul se dă răspunsul favorabil la această problemă.

Așadar, scopul, misiunea contabilității se păstrează și în condițiile folosirii tehnicii de calcul actuale, dar sunt create facilitățile de remarcare a tuturor valențelor de informare ale contabilității, cu implicații favorabile în gestionarea corespunzătoare a patrimoniului și în determinarea rezultatelor.

Prelucrarea manuală și cea automată a datelor apar ca alternative în „ținerea” contabilității, în funcție de progresul tehnic la un moment dat. Apelarea la tehnica de calcul în prelucrarea datelor și armonizarea contabilității pe plan mondial fac parte din marile tendințe de perfecționare a contabilității.

Utilizarea produselor informatice în domeniul contabilității presupune optarea pentru una din variantele: realizarea de produse informatice prin efort propriu la comandă, în funcție de specificul prelucrărilor; procurarea de produse informatice generalizabile pregătite de unități specializate.

Alegerea uneia sau alteia din aceste variante trebuie să fie la latitudinea unității economice, în funcție de criteriile de eficiență. Recomandăm, totuși, ca pentru prelucrările cu caracter de generalitate să se apeleze la produsele informatice deja pregătite. În cadrul acestora, se înscriu prelucrările din cadrul contabilității financiare.

Indiferent de modalitatea de obținere a produselor informatice, utilizatorul trebuie să manifeste toată exigența pentru calitatea acestora. Lipsa de exigență în procurarea produselor informatice nu se manifestă negativ, cu precădere, în prețul plătit la achiziționare, ci în neajunsurile ce pot apărea pe parcursul exploatarei, cum ar fi: apariția unor erori de prelucrare și de aici cerința de a se apela, în paralel, la unele prelucrări manuale; nerealizarea unui dialog firesc între om și calculator; imposibilitatea adaptării produsului informatic la unele modificări în prelucrarea datelor financiar-contabile; lipsa posibilității utilizării datelor contabile în informări operative; nerespectarea cerințelor de conținut a unor documente sau lucrări contabile etc.

În scopul protejării utilizatorului de unele surprize în procesul de prelucrare automată a datelor, remarcăm câteva aspecte de care este necesar să se țină seama la procurarea de produse informatice.

Pentru aprecierea calității unui produs informatic, este necesară cunoașterea în profunzime a aceluși produs, a tuturor facilităților de lucru. Într-o analiză rapidă a unui produs informatic, nu se poate urmări decât faptul că acel produs permite obținerea tuturor situațiilor dorite. Acest lucru ne poate duce la concluzia că produsul informatic răspunde cerințelor utilizatorului. Este posibil ca această primă concluzie să nu dea garanția unui produs informatic bun. Cauza o reprezintă lipsa programelor de validare,

programe care solicită la cât mai multe verificări datele de intrare. De exemplu, corespondența între conturi poate fi un criteriu de acceptare sau respingere de către calculator a unei înregistrări contabile, bineînțeles cu atașarea explicației respective. Exemple de validare a datelor pot fi numeroase: cuprinderea datelor în cadrul unor limite; folosirea cifrelor de control; corespondența între simbol și denumire; corelația între datele parțiale și totale; corelația între diferiți indicatori la lucrările de sinteză etc.

În acest sens, utilizatorul trebuie să aprecieze în ce proporție datele supuse prelucrării sunt verificate prin programele de validare. De asemenea, este necesar să se constate dacă noi solicitări de validare de date pot fi încadrate în produsul program deja elaborat.

Descentralizarea folosirii tehnicii de calcul, extinderea informaticii distribuite, deci apropierea tehnicii de calcul de utilizator, trebuie să fie însoțită și de o apropiere din punct de vedere al accesibilității. În acest sens, este necesar a se urmări dacă succesiunea de meniuri permite utilizatorului, cu un minim de efort, să deruleze toate etapele de prelucrare a datelor. De asemenea, este util de urmărit dacă sunt posibile lămuriri suplimentare în urma apelării unor comenzi de ajutor (explicații suplimentare). Tot în cadrul acestui aspect se poate urmări modul cum sunt tratate erorile de prelucrare, dacă în acest sens se dau explicațiile necesare.

Este cunoscut faptul că la elaborarea proiectelor de prelucrare automată a datelor se impun unele adaptări ale situațiilor la cerințele echipamentelor de calcul. În acest sens, este necesar a se urmări ca aceste modificări să fie numai de formă, nu și de conținut.

În general, la analiza variantelor de prelucrare automată a datelor, se urmărește, în principal, dacă sunt obținute toate situațiile periodice necesare. Date fiind facilitățile multiple ale echipamentelor de calcul și, în același timp, cerințele valorificării informațiilor financiar-contabile în procesul de conducere, la analiza calității produselor informatice este util a se urmări posibilitățile de informare operativă, într-un dialog firesc cu calculatorul. Altfel spus, este necesar de urmărit cum sunt reliefate și valorificate facilitățile de informare ale contabilității, ca urmare a vitezei de lucru a calculatoarelor electronice, posibilități de detaliere a informațiilor, precum și a prezenței dispozitivelor de afișare la locul unde se iau decizii.

Un aspect important în aprecierea calității unui produs informatic este și acela al posibilității asigurării informării în timp real, adică informarea într-un termen care să permită elaborarea corespunzătoare a deciziilor necesare.

Produsele informatice sunt concepute, de regulă, să răspundă cerințelor prelucrării la un moment dat. Date fiind unele modificări în procesul de prelucrare a datelor, determinate de schimbarea metodologiei de calcul a unor indicatori, de unele precizări legislative etc., este util a se urmări în ce măsură produsul informatic poate fi adaptat la noile cerințe.

Elaborarea unor produse informatice pentru prelucrări complexe, cum sunt și cele din domeniul contabilității, poate determina existența unor vicii ascunse, ce se pot manifesta pe anumite ramuri de prelucrare insuficient testate. De aceea este util ca la procurarea produselor informatice să se precizeze cine răspunde de aceste vicii, nedepistate la recepție. În acest context, este necesar a se depista posibilitatea păstrării unui produs maror atât la beneficiar, cât și la furnizor.

Descentralizarea utilizării tehnicii de calcul, precum și sporirea gradului de accesibilitate oferă o mulțime de avantaje pentru procesul de prelucrare a datelor. În același timp, pot apărea și unele dezavantaje printre care menționăm: virusarea produselor informatice, distrugerea unor fișiere, intervenții neautorizate și, uneori, cu rea credință, în structura unor componente ale produselor informatice. În recepția produselor informatice și deci la aprecierea calității acestora, este util a se urmări cum se pot înlătura

astfel de neajunsuri și cum se pot preciza răspunsurile celor două părți: beneficiar și furnizor.

Exploatarea corectă a unui produs informatic presupune cunoașterea acestuia în profunzime. De aceea, la procurarea unui produs informatic, este necesar a se urmări dacă se organizează cursuri de pregătire, dacă se dispune de material multiplicat sau documentație adecvată.

Este de reținut faptul că neajunsurile unui produs informatic procurat fără o cercetare atentă a acestuia se manifestă în procesul de exploatare și, de regulă, efectele nefavorabile depășesc cu mult cheltuielile de procurare.

4. Un posibil model de formalizare a sistemului contabil în cadrul prelucrării automate a datelor

Întregul proces de transformare a datelor preluate din documentele primare se poate formaliza astfel:

- fie mulțimea valorilor preluate din documentele primare **A**, fiecare element având caracteristici specifice, ce se pot exprima astfel:

a_i^c = o anumită valoare de intrare din documentele primare

$i = 1,2,3 \dots n$ – numărul de valori preluate într-o perioadă

$c = 1,2,3 \dots m$ – caracteristicile proprii ale valorii preluate (dată de intrare, ieșire, transfer, locul de preluare, felul activității etc.)

- fie mulțimea valorilor rezultate din prelucrarea datelor **B**, fiecare element fiind exprimat astfel:

b_j^q = o anumită valoare rezultată din prelucrare

$j = 1,2,3 \dots n$ – numărul de valori rezultate

$q = 1,2,3 \dots m$ – caracteristicile proprii ale valorii rezultate (cont de activ/pasiv, debit/credit/sold, explicații etc.)

Obiectivul central este de a găsi legea de transformare a mulțimii **A** pentru a rezulta mulțimea **B** care să răspundă tuturor obiectivelor impuse sistemului contabil.

Trecerea de la mulțimea **A** la **B** se realizează prin prelucrarea manuală și/sau automată, în mod secvențial sau în paralel. Deoarece, în prezent, prelucrarea automată a datelor este preponderentă, se poate formaliza sistemul de evidență contabil astfel:

$$A \xrightarrow{Pa} B \quad \text{sau} \quad \{a_i^c\} \xrightarrow{Pa} \{b_j^q\}$$

unde

Pa = prelucrarea automată a datelor

În cadrul procesului de prelucrare automată a datelor, există în principiu trei grupe mari de operații simple: adunare, scădere și comparare. Trecerea de la mulțimea **A** la **B** se poate realiza, spre exemplu, prin:

$$\sum_i a_i^{c_1} \rightarrow b_j^{q_1} \text{ - însumarea unor valori din aceeași grupă de caracteristică } C_1 \text{ creează}$$

valoarea b_j cu aceeași caracteristică c_1

$$a_{i+1}^{c_1} - a_i^{c_2} \rightarrow b_j^{q_1} \text{ - scăderea unor valori din grupe de caracteristici diferite conduc la o}$$

valoare b cu caracteristici diferite ($q_1 \neq c_1; q_1 \neq c_2$)

$$a_{i+r}^{c_1} \leq a_i^{c_2} \rightarrow b_j^{q_3} \text{ - compararea a două valori din grupă de caracteristici diferite}$$

conduce la o valoare rezultată b , cu caracteristici diferite față de valorile primare comparate.

Evident că întregul proces de prelucrare P_a este definit de obiectivele generale cum ar fi cadrul legal (legea contabilității, spre exemplu) și obiectivele specifice ale agentului economic (cunoașterea în timp real a indicatorilor de performanță economică, spre exemplu), grupate după anumite criterii, și putem spune că este optim atunci când $\{b_j^q\}$ răspunde tuturor obiectivelor solicitate sistemului informațional în general și celui contabil, în special.

Punctul principal în stabilirea modelului de definire a sistemului contabil este definirea în totalitate a tabloului de corespondență (de transformare) între valorile de intrare și cele rezultate, care servește procesului de prelucrare efectivă.

În acest sens, tabloul de corespondență a fost definit astfel:

- coloanele reprezintă caracteristicile valorilor primare;
- rândurile reprezintă caracteristicile valorilor rezultate;
- în fiecare celulă este definit tipul de prelucrare:

1 – valoarea primară cu caracteristica din coloana respectivă se va prelucra prin însumare

-1 – valoarea primară cu caracteristica din coloana respectivă se va prelucra prin scădere

2 – valoarea primară cu caracteristica din coloana respectivă se va prelucra prin comparare

0 – valoarea primară cu caracteristica din coloana respectivă nu se va prelucra pentru a se obține valoarea rezultată cu caracteristica din rândul respectiv.

Pe baza celor prezentate, tabloul de corespondență se poate formaliza astfel:

		Caracteristicile valorilor primare				
		C_1	C_2	C_3	...	C_t
Caracteristicile valorilor rezultate	q_1	1	1	-1		0
	q_2	0	1	0		0
	q_3	2	2	0		0
	...					
	q_z	0	1	-1		-1

Conform tabelului, valorile primare cu caracteristica c_1 trebuie să se însumeze pentru a rezulta valorile cu caracteristica q_1 , valorile cu caracteristica c_2 trebuie să se compare pentru a rezulta valorile cu caracteristica q_3 , valorile cu caracteristica c_3 trebuie să sufere o operație de scădere pentru a rezulta valorile cu caracteristica q_z .

Este evident că tabloul de corespondență este o dezvoltare pur teoretică. În practică există o multitudine de tabele de corespondență, prin dezvoltarea fiecărei caracteristici c_i sau q_j prezentată în tabelul de mai sus. Spre exemplu, c_i se poate dezvolta pentru fiecare cont, iar q_j poate fi structura pe conturi a bilanței de verificare. Totuși, în cazul utilizării tehnicii de calcul, aceste interdependențe între fiecare tip de valoare de intrare și rezultantă trebuie să se realizeze în mod explicit pentru ca întregul proces de prelucrare automată a datelor să fie corect. Avantajul însă este acela că după realizarea „programului”, orice valoare de intrare preluată conduce la un rezultat în timp real, fără o intervenție subiectivă din „exterior”.